

следующие данные: для правополушарных наиболее значимо субъективное восприятие Прошлого - Настоящего (100% испытуемых). У левополушарных юношей и девушек наиболее значимо восприятие Будущего времени (60% испытуемых) и Настоящего с обращенностью в Будущее время (38% испытуемых); восприятию Прошлого-Будущего времени отдали предпочтение 2 % юношей. У юношей со смешанным типом наиболее значимым в восприятии является Настоящее-Будущее время (50% испытуемых), Будущее время (25% испытуемых), Прошлое-Настоящее и Прошлое-Будущее - по 12,5% испытуемых.

Таким образом, наше предположение о том, что существуют различия в субъективном восприятии времени у юношей с разными формулами асимметрии, а именно - что правополушарные воспринимают настоящее время с опорой на прошлое, а левополушарные - настоящее с обращенностью на будущее время, подтвердилось.

Проведенное нами исследование еще раз позволило выделить конкретные аспекты изучения психологического времени и, прежде всего в ракурсе изучения связи между особенностями функциональной асимметрии мозга (формулами асимметрии) и восприятием времени у юношей.

Литература:

1. Брагина Н.Н., Доброхотова Т.А. Функциональные асимметрии человека. - М.: Медицина.
2. Головаха Е.И., Кроник А.А. Понятие психологического времени // Категории материалистической диалектики в психологии./ Под ред. Л. И. Анциферовой. - М.: "Наука", 1988. - С. 199-215.
3. Дмитриев А.С. Ориентировка человека во времени (осознанная оценка коротких интервалов времени) // Успехи физиологических наук. - 1980.
4. Каган М.С. Время как философская проблема // Вопросы философии. - 1982. - № 10.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО АКЦЕНТУЙОВАНОГО ПІДЛІТКА

Решетникова Л., аспірантка кафедри загальної та соціальної психології ОНУ ім. І.І.Мечнікова, м. Одеса.

З кожним роком ми помічаємо, що все збільшується кількість делінквент-них підлітків, розладів особистості, порушень поведінки, а наркоманізація та алкоголізація з кожним роком тільки «молодшають». Серед усіх акцентуацій характеру особливо виділяються криміногенні типи, тому що вони більшою мірою страждають дефектами поведінки, а також підвищеними ризиками алко-голізації, наркоманізації та особистісних розладів. Тому в даному дослідженні нас цікавило, як змінюється розподіл різних типів акцентуацій в популяції підлітків, а також частота адиктивної поведінки в їх середовищі.

Вибірка для даного дослідження формувалась по одному з основних принципів емпірики - віковому критерію. Наше дослідження проводилося на протязі трьох років. У 2008 році в ньому взяло участь 25 учнів НВК № 84 з поглибленим вивченням англійської мови. У 2009 році в дослідженні брали участь учні 8-А, 8-Б та 9-А школи - інтернату № 2 з поглибленим вивченням англійської мови в кількості 45 осіб (15 учнів з 8-А класу, 20 учнів з 8-Б класу і 10 учнів з 9-А класу). У дослідженні 2010 р. взяли участь учні 9-А та 9-В класів гімназії № 1 у кількості 41 людини. Разом 111 людей взяло участь у нашому дослідженні. Середній вік становив 12 - 17 років.

В нашому дослідженні використовувались методики: патохарактерологічний діагностичний опитувальник А.Є. Личко та тест особистісних акцентуацій У. П. Дворщенко.

Аналіз одержаних даних дозволив зробити наступні висновки:

Представленість акцентуацій у групі випробовуваних 2008 року: Епілепто-ідний тип - 36%, Гіпертімний тип - 24%, Істероїдний тип - 16%, Нестійкий тип - 12%.

Представленість у групі випробовуваних 2009 року: Епілептоїдний тип - 27%, Гіпертімний тип - 16%, Істероїдний тип - 16%, Нестійкий тип - 13%.

Представленість у групі випробовуваних 2010 року: Істероїдний тип - 39%, Епілептоїдний тип - 24%, Гіпертімний тип - 12%, Нестійкий - 2%. Ми бачимо, що найбільшу представленість у нашій вибірці показують три типи криміногенних акцентуацій характеру - гіпертімна, істероїдна

і епілеп-тоїдна, і рідше нестійкий тип. Це корелює з дослідженнями З. Севастіана (Німеччина), тобто ми бачимо, що наші підлітки з розподілу акцентуацій характеру схожі на німецьких підлітків.

За даними А.А. Вдовиченко та Л.О. Михайлової (1976 р.), в популяції підлітків кількість акцентуєваних варіює в межах 60-80%. У нашому дослідженні 2008-2010 року було зафіксовано 77% від загальної вибірки підлітків, це верхня межа. Це свідчить про те, що все збільшуючись, кількість вимог до підростаючого покоління надає згубний вплив на нього, воно досягає «зони найменшого опору» і «загострює риси підліткового характеру». Підлітки стають акцентуєваними, тим самим потрапляючи до групи ризику алкоголізації, наркотизації, особистісних розладів, делінквентності і т.п.

В 2009 році зафіксовано наступне співвідношення акцентуацій характеру за гендерними ознаками: 39% акцентуєваних хлопчиків і 61% акцентуєваних дівчаток. А в 2010 році було зафіксовано співвідношення: 41% акцентуєваних хлопчиків і 59% акцентуєваних дівчаток. Ми бачимо перекіс у бік жіночої половини підлітків. Це може бути пов'язано з великою кількістю істероїдних підлітків, а така акцентуація частіше притаманна дівчатам.

За даними А.А. Вдовиченко 1976р. відсоток акцентуєваних хлопчиків становив 66% від вибірки хлопчиків. А в дослідженні Л.О. Михайлової було зафіксовано 87% дівчаток від вибірки дівчаток.

У нашому дослідженні було зафіксовано: У 2010 році - 76% дівчаток від їх вибірки і 81% хлопчиків від їх вибірки; а в 2009 році - 77% дівчаток від їх вибірки і 72% хлопчиків від їх вибірки. Ми бачимо підвищення відсотка акцентуєваних хлопчиків, що підтверджується підвищенням акцентуєваних підлітків у загальній вибірці.

Протягом трьох років ми спостерігали за підлітками. В результаті нашого дослідження соціально-психологічних особливостей сучасного акцентуєваного підлітка були виявлені деякі закономірності. З року в рік представленість акцентуєваних типів у вибірці підлітків повторюється і завжди домінують 3 типи криміногенних акцентуацій характеру - істероїдна, епілептоїдна, гіпер-тімна. Це дає нам підстави зробити висновок про те, що в генеральній сукупності підлітків превалюють ці три типи криміногенних акцентуацій характеру, що підтверджується численними дослідженнями А.Є. Личко і його

співробітників.

Була відмічена позитивна тенденція. Ризик наркотизації і алкоголізації поступово знижується. У 2008 році він становив 80%, в 2009 - 52%, а в 2010 - 39%. Ми бачимо, що ризик поступово зменшується, це пов'язано з широко-масштабною антиалкогольною компанією, розгорнутою в останні роки. І можна зробити висновок, що дана компанія успішна у своєму здійсненні.

Нестабільна соціальна обстановка, високий рівень напруженості позначаються на підростаючому поколінні таким чином, що 50% акцентуй-ованих підлітків мають ризик розвитку особистісних розладів. Ця цифра не повинна нас лякати, тому що ми можемо пояснити це тим, що в підлітковому періоді акцентуації характеру вкрай «загострені» і вважаються явними. Але з часом і дорослішанням, явні акцентуації переходять у форму прихованих, латентних, і таким чином підвищується стійкість особистості до розладів.

За даними нашого дослідження відсоток акцентуйованих підлітків від загальної вибірки становить близько 70-80%. А в 1976 р. за дослідженнями А.Є. Личко ця цифра коливалася в межах 60-70%. Можна зробити висновок, що у зв'язку з підвищенням вимог до підростаючого покоління і нестабільного середовища в суспільстві, збільшилася кількість акцентуйованих підлітків, звідси порушення поведінки, хвили підліткових наркоманій і алкоголізацій, зниження загальної культури. Наші висновки підтверджуються дослідженнями таких вчених як Іванов М. Я., Озерецковський С. Д., Лічко А. Є., Скроцкий Ю. А., Вдовиченко А. А., Михайлова Л.О.

К ПРОБЛЕМЕ ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО ВОЗДЕЙСТВИЯ ЛИЧНОСТИ

*Ружицкая М. С., студентка 3-го курса отделения «Психология»
Одесского национального университета им. И.И. Мечникова, г. Одесса*

Насегодняшний день проблема «психологического воздействия» является одной из широко обсуждаемых в современной психологии. Неуклонно растет интерес в обществе к данной теме, о чем свидетельствуют